

بودجه نظر کند و هرچه را کمسیون بودجه لازم میدانند تصویب می کنند آن وقت بموقع اجرا گذاشته شود تا بعد يك بودجه صحیحی بمجلس بیاید و در اینصورت هر ماه مبالغی از مخارج کسر میشود و همین که بودجه از طرف وزیری پیشنهاد شود دیگر این حق را نخواهند داشت که زیاده از آن بودجه از دولت تقاضای خرج دیگری کنند تا وقتیکه بودجه کل عایدات مملکتی بمجلس شورای ملی پیشنهاد بشود و مجلس رأی بدهد

رئیس - مذاکرات در این باب کافی است یا نیست (گفته شد کافی است) پس آقایانیکه تصویب میکنند که بهمین ترتیب به هیئت دولت اخطار بشود قیام نمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند و پیشنهاد مزبور تصویب شد)

رئیس - قبل از ختم جلسه باید عرض آقایان برسانم دوشعبه سیم و شنبه ششم در کار هائیکه با آنها محول است قصور میکنند چندین فقره از اعتبار نامه ها در شعبه ها مانده است بخصوص در شعبه سیم و يك ماه و نیم است معطل است از آقایان خواهش میکنم که فردا یا پس فردا شعبه را منعقد بکنند و به بقیه اعتبار نامه ها رسیدگی نمایند که تکلیف آقایان معلوم شود

ناصر الاسلام - اگر چه مدافعه از این امر حق ممبر شعبه است ولی چون ایشان غائب هستند متأسفانه بنده باید از شعبه مدافعه کنم شعبه سیم بواسطه یاره اعتبار نامه ها که باین شعبه رسیده بود بعضی تکالیفی دارد که شعب دیگر ندارند من جمله مراجعه به بعضی دوسیه ها و بعضی کتابچه ها و صورت مجلس ها و نداشتن بعضی نوشته ها که پیش آمده است با این وصف بواسطه ارجاع بوزارت داخله و استعمال از حکومت محلی چندین اعتبار نامه ها که حاوی یاره مشکلات بود آنها راپورتش بمجلس تقدیم شد اما راجع با اعتبار نامه های کردستان امیدوارم که راپورت آن تا جلسه بعد برسد بعد از آنکه راپورت آن رسید آنوقت یقین دارم اغلب آقایان تصدیق خواهند کرد که صورت مجلس اعتبار نامه آقایان نمایندگان کردستان چندین سهل و آسان نبوده و خیلی مدافعه لازم داشته که بمقیده من تا کنون بعمل آمده است و مدافعه که باید بشود تا بحال شده است امیدوارم که بیش از این تأخیر نیفتد و این تأخیر از نقطه نظر اضطرار بوده است یعنی پیش از این نتوانسته راپورت خود را راجع با اعتبار نامه ها حاضر کند و امیدوارم تا جلسه بعد بمجلس تقدیم شود

رئیس - انشاءالله امیدواریم تا جلسه آتی ما بقی اعتبار نامه ها راپورتش داده شود و جلسه را ختم میکنیم و جلسه بعد را موکول می کنیم بروز پنجشنبه مخالفی هست (مخالفی نبود) و مجلس تقریباً یکساعت از شب گذشته ختم شد

جلسه ۹

صورت مشروح مجلس بتاريخ روز سه شنبه ۲۴ شهر ربیع الاول سال ۱۳۲۳
مجلس دوساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل و صورت مجلس روز هشتم قرائت شد .
رئیس - در صورت مجلس مخالفی هست ؟
نظام السلطان - در صورت مجلس که عده

آراء نمایندگان را نوشته عده قبول کنند گانرا جعل ورد کنندگان را دونوشته است و باید عده امتناع کنندگان هم نوشته شده باشد .

رئیس - صحیح است دیگر مخالفی نیست (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد مراسله ای است از طرف آقای حاج سید نصرالله رسیده قرائت می شود .

(بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام منبع مجلس شورای ملی شید الله ارکانه هر چند سمت نمایندگی در مجلس مقدس موجب بسی افتخار است لیکن چون غرض اصلی در اختیار امور نوعی خدمت بملت است و از این حیث فرقی در اشتغال مقام نمایندگی و بقاء در دیوان تمیز نیست در حقیقت مآل در هر يك از این دو کار راجع بملت است و چون این بنده در دیوانعالی تمیز بهتر میتوانم مصدر خدمت باشم لهذا استعفا می خود را از سمت نمایندگی تقدیم آن مقام منبع مبدارم و هر کجا که باشم از خداوند جل جلاله توفیق خدمت بملت و خلوص نیت می طلبم (نصرالله تقوی)

رئیس - اگر چه محل تأسف است که ایشان از نمایندگی استعفا می نمایند زیرا با سابقه ای که ایشان دارند کاملاً می توانستیم از افکار و آراء صائبه ایشان استفاده نماییم ولی چون در استعفای خودشان ثابت قدم شده اند و استعفا داده اند و عقیده شان اینست که می توانند در محکمه تمیز هم همه نوع خدمت بملت و دولت کنند اینست که گمان می کنم آقایان هم حرفی نداشته باشند دو فقره اعتبار نامه یکی راجع با آقای میرزا محمد علی خان نماینده همدان دیگری راجع بنمایندگان کردستان است قرائت شده و بعد از آن رأی گرفته شود آقای دکتر اسمعیل خان راپورت شعبه ششم را راجع به آقای میرزا محمد علیخان کلوب .

(بمضمون ذیل قرائت نمودند)

بتاریخ دهم ربیع الاول شعبه ششم در تحت ریاست آقای مدرس منعقد و با اعتبار نامه آقای میرزا محمد علی خان نماینده همدان رسیدگی نموده در صورت مجلس قید شده بود که بر حسب امر وزارت داخله بتاریخ ۲۴ نور اخذ آراء توقیف شد تا این که مفتش از طرف وزارت داخله بهمدان رفته شروع باخذ آراء نموده انتخابات را بانجام رسانید چون مطابق مقررات قانون انتخابات صورت گرفته و شکایتی هم نرسیده بود شعبه ششم نمایندگی آقای میرزا محمد علی خان را که با کثرت ۲۸۰۴ رأی از ۷۲۵۱ رأی منتخب شده اند تصویب نمود . (دکتر اسمعیل)

رئیس - در این باب مخالفی هست ؟ اظهاری نشد مخالفی نیست رأی میگیریم بنمایندگی آقای میرزا محمد علی خان آقایانی که نمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام کنند اغلب قیام نمودند و نمایندگی ایشان تصویب شد و آقای سردار سمید نیز راپورت شعبه سوم را راجع به آقایان حاج میرزا اسدالله خان و سردار معظم و اعزاز السلطنه نمایندگان کردستان قرائت نمودند .

رئیس - راجع با انتخابات کردستان مخالفی هست ؟
حاج میرزا حسین - بنده مخالفم .

رئیس - پس میماند برای روز دیگر چند فقره پیشنهاد شده است قرائت میشود . (پیشنهاد اول بمضمون ذیل قرائت شد)

چون تعویق تشکیل کابینه وزراء مضرانی را شامل است که لازم بتشریح نیست این بنده پیشنهاد میکنم هیئتی از طرف مجلس شورای ملی باتفاق آقای رئیس شرفیاب حضور اعلیحضرت همایونی گردیده و استدعا نمایند هر چه زودتر آقای مستوفی - الممالک کابینه خود را تشکیل و بمجلس شورای ملی معرفی نمایند (عز الممالک)

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله در این پیشنهاد اظهاری دارید ؟

حاج شیخ اسدالله - بنده مخالف نیستم ولی يك عرضی دارم

رئیس - بفرمائید .

حاج شیخ اسدالله - دو ماه متجاوز است که از افتتاح مجلس شورای ملی میگذرد و در بدو افتتاح مجلس موکین ما و ملت يك انتظاراتی داشتند و آن این بود که و کلاه خرابیهای دوره غیبت مجلس شورای ملی که عقیده بنده اینست که دوره فطرت بود اصلاح فرمایند ولیکن بدبختانه مجلس شورای ملی که در این ۲ ماه بلکه متجاوز نتوانسته است يك قدم رو به اصلاح بردارد حالا جهت اینکه مجلس نتوانسته است داخل در يك اصلاحاتی بشود چیست و چه بوده بمقیده بنده یکی از جهات عمده اینست که يك کابینه درستی در این مدت دوماه بمجلس نیامده و بمجلس معرفی نشده زیرا اصلاحاتی که بمجلس داخل میشود باید به ترتیب قانونی و از مجرای خودش وارد شود و خارج شود باین معنی مثلاً مجلس میخواهد در اصلاحات مالیه داخل شود که عمده نظر مردم هم با اصلاحات مالیه است طریق این اصلاح این است که از طرف دولت يك پیشنهادی بمجلس بشود آنوقت مجلس داخل در آن اصلاحات بشود و يك نظریاتی اتخاذ کند تصمیمی بگیرد و آن تصمیم خودش را بدست دولت بدهد که دولت بموقع اجراء بگذارد و لیکن مدتی میگذرد که بدفع الوقت گذشته و در هر جلسه که بمجلس شورای ملی منعقد میشود و می بینم که وعده بجلسه بعد داده میشود و میگویند وزراء جلسه بعد بمجلس معرفی خواهند شد! آن حسن ظنی را که اعلیحضرت شهرباری و تمام و کلاه عموم ملت با آقای مستوفی الممالک اظهار نمودند معدک نمیدانم از چه نقطه نظر است که تا بحال موفق نشده اند کابینه خودشان را بمجلس معرفی فرمایند اگر چه تنقید نمیکنم نظریات ایشانرا شاید بواسطه اینکه بعضی اشخاص که با ایشان هم خیال باشند نتوانستند حاضر بکنند و آنها قبول امور وزارت را بنمایند متأسفانه همین مسئله اسباب تأخیر امور شده است و آنچه بنده اطلاع دارم هیچیک از آقایان و کلاه و هیچیک از احزاب يك نظریات مخصوصی در باب کابینه و افراد کابینه نداشته اند و بواسطه آن حسن ظنی که با آقای مستوفی الممالک داشته اند اختیارات را کلیه با آقای مستوفی الممالک تعویض کرده اند که هر کس را خود آقا صلاح میدانند و با خود هم عقیده میدانند بمجلس معرفی بفرمایند در صورتیکه نه از احزاب تغییر از احزاب هیچکس را با آقای مستوفی - الممالک پیشنهاد نکرده اند معدک نمیدانم جهت اینکه

تأحال طول کشیده و کابینه معرفی نشده چه بوده بنده خیلی متأسفم که مجلس شورای ملی در این دوره سوم تقنینیه که افتتاح شده بواسطه یکمطلب جزئی که بنظر بنده جزئی است تاکنون نتوانسته است داخل يك اصلاحاتی بشود والا اگر آقای مستوفی الممالک يك جدیدی و يك اهتمامی که فوق همه اهتماماتی که تاکنون فرموده اند باشد برای تعیین کابینه بفرمایند و کابینه خود را بمجلس معرفی فرمایند آن وقت مجلس میتواند داخل در يك اصلاحات اساسی بشود که اسباب رضایت خاطر موکلین خودشان را فراهم بکنند بنده همین مطلب را خواستم عرض کنم و از آقایان و از مجلس استدعا کنم که بخود آقای مستوفی الممالک هم این مسئله را یاد آوری کنند و این پیشنهادی را هم که آقای حاجز الممالک اظهار کرده اند عیبی ندارد يك عد. در خدمت آقای رئیس حضور مبارک اعلیحضرت مشرف شوند و از اعلیحضرت اقدس همایونی استدعا کنند که با آقای مستوفی الممالک يك تأکیدی بفرمایند که بیشتر از این مجلس شورای ملی را بانتظار نگذارند و مجلس و ملت را از انتظار بیاورند.

ناصر الاسلام - بنده خیلی متأسفم در موقعی که بخوام اظهار عقیده بکنم چون این عقیده را باید يك کسب که طرف مسئولیت نمایندگان مجلس باشد اظهار کنم

و متأسفم که این شخص حاضر نیست یعنی آن وزیر یار رئیس الوزرائی که باید او را مخاطب قرار داد که وارد شوم در شرح این پیش آمده و بگویم بچه جهت تا کتون که دوام است از تشکیل مجلس میکندرد يك قدم ما وارد عملیات نشده ایم آن وزیر را بنده باید طرف خطاب کرده حرف بزنم و خیلی متأسفم که آن وزیر حاضر نیست و با نمایندگان ملت که نمی توانند طرف استفتاح و سؤال واقع شوند نباید مذاکره کنم فقط این اظهارات بنده بواسطه سوء تفاهاتی است که در خارج تولید شده است و آن سوء تفاهم این است که یاره اشخاص میگویند مجلس برای تعقیب بعض نظریات خصوصی تاکنون نگذاشته است کابینه آقای مستوفی الممالک تشکیل شود و بنده ناچارم عرض بکنم که امروز مسئولیت حقیقی با نمایندگان ملت است ملت وظیفه خود را ادا کرده یعنی وکیل انتخاب کرده بر مرکز فرستاده و مسئولیت مقدرات آینه مملکت را بعهده نمایندگان خود قرار داده و وظیفه نمایندگان ملت مسئول قرار دادن يك هیئتی است که بعنوان رئیس الوزرا و وزیران مسئول یعنی آن رئیس الوزرائی که مسئولیت را قبول می کند او را مکلف میکنند به تشکیل يك کابینه که افراد آن باشخص رئیس الوزرا مناسب عقیده و مسلکی داشته باشند بمباراة اخیری یکانه آمال و آرزوی مجلس شورای ملی داشتن يك رئیس الوزرا ایرانی و يك کابینه ایران دوستی است و اگر این نقطه نظر را امروز مجلس تصدیق بکند یعنی اگر يك رئیس الوزرائی معرفی شد و محل اعتماد واقع نشد رد میکنند در این صورت بنده هیچ منتضی نمیدانم که امروز مجلس شورای ملی رویه محل اروپا را تعقیب کند امروز باید قیلا يك رئیس الوزرائی را که محل قبول مجلس اعتماد اکثریت مجلس است معرفی شود و تا یکدرجه پیشنهادی که آقای حاجز الممالک کرده اند تصور میکنم از برای وارد کردن آقای

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی - چون تسویه امور مالی بموجب اصل (۱۸) قانون اساسی از تحقیقات نمایندگان مجلس شورای ملی است ولی متأسفانه با وجود قوانین موضوعه دوره دوم تقنینیه تاکنون ملت و نمایندگان اشخاصاً از ابتدای ایجاد خزانه داریکل بکلی از اوضاع مالی مملکت و کیفیت آن بی اطلاع است لذا اینجانب پیشنهاد میکنم که کمیونی عبارت از هفت نفر نمایندگان برای رسیدگی بکلیه جمع و خرج خزانه داریکل از ابتداء ایجاد آن انتخاب و مشغول رسیدگی شده اطلاعات خود را تقدیم مجلس نمایند و ضمناً مجلس شورای ملی اختیار میدهد که بکمیسون مزبور حقه در صورت لزوم هر عده ضرورت داشته باشد از اشخاص بصیر با اطلاع از خارج بخود منضم نمایند (سلیمان ابن محسن)

سلیمان میرزا - موافق اصل (۱۸) قانون اساسی تسویه امور مالی و جرح و تعدیل و اصلاح بوده و تعیین مالیاتها و هر قسم عوارض و ممیزیها مختص بمجلس است و بالاخصتصاص مجلس این حق را دارد که مجلس سنا هم این حق را ندارد و اهم کارها هم در هر مملکتی اصلاح مالیة آن مملکت است زیرا اگر مالیة مملکت اصلاح شد و در بودجه مملکت اصلاحات بعمل آمد و برای ادارات مملکت حقوق صحیحی منظور شد یعنی وقتی حقوق معین برای بعضی از دوایر غیر مفید آنرا حذف کردند آنوقت مسئولیت بعهده آنها تعلق خواهد گرفت متأسفانه این مسئولیت که از

بابت اطلاع کامل از مع و خرج و مالیة مملکت بعهده نمایندگان است تا بحال چیزی بمجلس نیامده و ما تا کنون ندانسته ایم که مملکت مادر این مدت ۴ سال چه جمعی دارد و چه خرجی دارد و این مالیاتها و عایداتی که وصول شده و یا میشود بچه ترتیب مسرف شده و حسابهای ما از چه قبیل است در صورتیکه مطابق ماده (۴۹) قانون محاسبات عمومی که عیناً برای تدوین خاطر آقایان قرائت میکنم معین است که در آخر هر سال باید صورتی از کلیه جمع و خرج آنسال وزیر مالیة بمجلس تقدیم کند قانون محاسبات عمومی می نویسد

(بمضمون ذیل قرائت شد)

قانون محاسبات عمومی ماده (۴۹) وزیر مالیة در آخر هر سال باید تشکیل يك کمیسیون (۱۲) نفری که مرکب خواهد بود از ۶ نفر از نمایندگان مجلس شورای ملی (۳) نفر از سنا و (۳) نفر از دیوان محاسبات از حضور همایونی استدعا نماید تکلیف کمیسیون مذکور بقرار ذیل است .

اولاً - بستن و ختم نمودن روزنامه و دفتر کل وزارت مالیة در آخر هر سال
ثانیاً - مطابقت نمودن حسابهای دخل و خرج که وزراء طبع کرده اند با دفاتر محاسبات مرکزی هر يك از وزارتخانهها

ثالثاً - مطابقت نمودن صورت محاسبات کل مالیة با دفتر کل وزارت مالیة
رابعاً رسیدگی بدفتر کل محاسبات به وسائلی که در دست است از قبیل مقابله دفتر مزبور با روزنامه و سایر دفاتر اداره محاسبات کل و با نتیجه حساب محاسبین جزو خامساً - نوشتن صورت مجلس که حاکی کیفیت امر بوده و باید طبع و به وزیر مالیة و مجلس شورای ملی داده شود .

و تا امروز باین ماده (۴۹) رفتار نشده است و ندیده ایم که يك صورت حسابی که دارای این شرایط باشد طبع کنند یا توسط جراید با اطلاع عموم و بنظر مجلس رسانند بنابراین بنده تصور می کنم که خیلی بموقع است که مجلس موافقت با این پیشنهاد بکند و هفت نفر از طرف مجلس انتخاب شوند چون اشخاص بصیر با اطلاع هم در خارج هستند که از ترتیب محاسبه کاملاً مطلع اند کمیسیون هم این حق را داشته باشد که در موقع لزوم از آن اشخاص بر عده خود اضافه نموده و کاملاً يك صورت حسابی جمعاً و خرجاً از خزانه داری دریافت نموده و بمجلس تقدیم نمایند که مردم از این دخل و خرج بتوسط مجلس مطلع شوند بالاخره تصور میکنم که این پیشنهاد موافق باشد با آن پیشنهادیکه آقای حاج محمد حسن گروسی در چند روز قبل در يك جلسه فرمودند و کاملاً توضیح داده اند حال بنده بنظر آقایان نمایندگان است .

رئیس - مخالفی نیست؟ (اظهاری نشد) پس اگر مخالفی نیست بعد از تعیین آن هیئتی که باید حضور اعلیحضرت همایونی شرفیاب شوند هفت نفر برای اینکار معین خواهد شد پیشنهاد دیگری است از طرف آقای میرزا قاسم خان قرائت میشود (پیشنهاد بمضمون ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی از قرار

تعقیق کفیل خزانه داری کل برخلاف قانون اساسی قراول خانه های دولتی طهران از نقاط دیگر را بمعرض بیع گذارده است چون انتقال دارائی دولت بموجب اصل (۲۲) قانون اساسی از خصائص مجلس شورای ملی است لذا این بنده تقاضا میکنم که الغاء معامله واقعه و جلوگیری از فروش قراول خانه ها از طرف مجلس شورای ملی بوزارت مالیة اخطار شود قاسم تبریزی

میرزا قاسم خان - بنده فعلاً عرض میکنم که در پیشنهاد خودم يك اشتباهی کرده ام و آن این است که بجای اصل ۲۲ قانون اساسی ماده بیست و دوم نوشته ام راجع باین مسئله بعضی یادداشت ها کرده ام که میخواهم بمعرض آقایان برسانم و لازم میدانم در مقدمه اطلاعات خودم عرض کنم که مقصود از اجتماع مادر این مجلس چیست مردم بمبوتین خودشان را برای چه بمجلس شورای ملی فرستاده اند آرزوهای ملت در این دوره تقنینیه سیم چیست از وجود مجلس و نمایندگان چه می خواهند اگر بنده این مسئله را بطور يك سؤالی سؤال میکنم لابد جواب این است که ملت از نمایندگان خود يك اصلاحاتی را منتظر است و بنده با این سؤال کاملاً شریک و موافقم و عرض میکنم که ملت يك اصلاحاتی را طالب است ولی (اصلاحات) يك افراطی است و مهم ترین آن اصلاحات این است که مجلس ترمیم خرابیهای گذشته و مخصوصاً خرابیهای بعد از دوره دوم که عبارت از این سه سال گذشته است بنماید و اگر نتوانست لااقل باید کاری بکند که اموری که در این مملکت جاری میشود مطابق پیدا کند با اصول قانون اساسی مملکت و رسیدن باین مقصود فقط از يك راه است و آن اینست ما که نمایندگان ملت هستیم مجبوریم از اینکه گاهی قانون اساسی مجلس خودمان را از نظر بگذرانیم و بدقت کارهایی را که واقع و جاری میشود با اصول همین قانون اساسی تطبیق کنیم این وظیفه فقط اختصاص بنمایندگان دارد بلکه این مطلب یکی از وظایف مهم متصدیان امور این مملکت است همانطوریکه نمایندگان در پیشگاه ملت مسئولیت دارند و باید ناظر کلیه امور باشند یعنی اگر نقضی در قانون اساسی وارد شود در مقابل ملت مسئول خواهند بود همین طور متصدیان امور هم در مقابل پارلمان مسئولیت دارند و آنها هم باید با همین نظریه مارا داشته باشند یعنی آنها هم باید همیشه قانون اساسی را از نظر دقت خودشان بگذرانند حالا بنده يك اصل از قانون اساسی را برای آقایان میخواهم زهی غفلت یا تقصیر عمدی که از یکی از ادارات منظمه دولتی نسبت به عدم رعایت همین يك اصل شده است بهر حال آن اصل را میخواهم اصل بیست و دوم مواردیکه قسمتی از عایدات یا دارائی دولت یا مملکت منتقل یا فروخته میشود یا تغییر در حدود و ثنور مملکت لزوم پیدا می کند به تصویب مجلس شورای ملی خواهد بود این اصل صریحاً انتقال دارائی دولت را در موارد لازمه از خصائص مجلس شورای ملی می شمارد یعنی هر کس بر خلاف این نکته اقدامی بکند با قانون

اساسی يك ملت و مملکت مخالفت کرده است ولی بدینخانه اداره خزانه داری کل با داشتن صد ها مستخدم اروپائی و با داشتن هزاران مللومات که به عقیده خودشان مسا آنها را وسیله اصلاحات مالیة مملکت قرار داده بودیم امروز می بینیم گذشته از اینکه همانطور که راجع به پیشنهاد سابق که در جلسه قبل عرض کردم بمالیة دولت تئذیر میکنند حالا شروع کرده اند با کمال جسارت بقانون اساسی مملکت ما تجاوزات میکنند یعنی قانون اساسی مملکت ما را میخواهند زیر پا بگذارند یعنی میخواهند بقانون اساسی مملکت ما احترام نگذارند همانطور که اصول کفیل میثاتی را در مالیة دولت رفتار میکنند همانطور میخواهند از قانون اساسی مملکت با نهایت لایقندی نگاه کنند حالا واقعه را که اتفاق افتاده است بمعرض آقایان میرسانم چند روز قبل از این راجع بفروش یا حراج فراولخانه ها اهلانی در جراید منتشر شده بود وقتی که این اعلان را دیدم بنده تصور میکنم که این اعلان مقدمه تهیه يك پیشنهادی است که میخواهند بمجلس شورای ملی بکنند و تحصیل اجازه از مجلس بنمایند و حق هم داشتم این تصور را بکنم بملت آنکه از يك نفر مستخدم دولت تصور نمی رفت که بدامغ خودش يك کاری بکند که مخالف با قانون اساسی مملکت باشد همانوقت از طرف ریاست محترم مجلس شرحی بوزارت مالیة اخطار شد و از وزارت مالیة هم جوابی رسید همانطور که بنده تصور کرده بودم همانطور بود و وزیر مالیة نوشته بود که این اعلان مقدمه پیشنهادی است که میخواهند بمجلس شورای ملی بکنند و بدون اجازه مجلس املاک دولتی را خزانه داری کل بخواهد فروخت ولی بدینخانه هنوز مرکب امضای وزیر مالیة خشک نشده و هنوز فراش حامل مراسم وزیر مالیة در بهارستان نرسیده بود بلافاصله دیدیم بعضی از قراولخانه ها با خاک یکسان و از بعضی هم قلب ماهیت شد یعنی الان اگر کسی برود در خیابان کنت می بیند مثل اینست که در آنجا هیچوقت قراولخانه وجود نداشته سایر جا ها را هم اگر تشریف بیه برند ملاحظه کنند خواهند دید که با خاک یکسان کرده اند و بامزه تر از همه این است که کفیل خزانه داری بيك نفر اروپائی می نویسد که اگر چه فروش قراولخانه ها مخالف قانون است ولی معض رضایت خاطر شما اجازه میدهم که قراولخانه متصل بفسانه سید معنا که برای کلوب اروپائیان لازم است آنجا را تصرف کنند از این چه مستفاد میشود از این فقط مستفاد میشود که خزانه داری کل میگوید که برای طرفداری بکنفر همشهری خودم میخواهم قانون اساسی يك مملکتی را زیر پای بگذارم بنده میخواهم عرض کنم شاید تصور شود غیر از قانون اساسی قانون دیگری بوده است که این اجازه داده است و کفیل خزانه داری مطابق يك قانون دیگری غیر از قانون اساسی این قراولخانه را فروخته اگر بایک نظر دقیقانه نگاه کنیم می بینیم ما هیچوقت قانونی نداریم که این اجازه داده باشد مگر بگویند قانون (۲۳) جزوا آیا تقصیر یا کیست؟ تقصیر باقانون اساسی است یا تقصیر باقانون (۲۳) جزوا است؟ یا تقصیر با کفیل خزانه داری است؟ یا تقصیر با وزیر مالیة است تقصیر باقانون اساسی نیست.

بملت اینکه قانون اساسی خوشبختانه بزبان ملی نوشته شده است و آنهم برای يك اداره که در سال چهار کرور خرج میکند خیلی آسان بود مواد راجع بامور همان اداره را بدهند ترجمه کنند که هر وقت محتاج میشوند رجوع کنند تقصیر با قانون (۲۳) جزوا هم نیست اگر چه قانون (۲۳) جزوا هم علت تمام خرابیها و تکتبه گاهه مخارج بیست هزار تومانی سی هزار تومانی شده است ولی بنده در آن قانون هم وقتیکه نگاه میکنم و آقایان هم مراجعه می فرمایند می بینم در این دوازده ماده هیچ وجه منالوجه هیچ اختیاری نداده بنده تصور می بخزانه داری بکنچنین اختیاری نداده بنده تصور می کنم تقصیر باشخاص هم که باین دوازده ماده رای داده اند نیست زیرا خزانه داری آنها را عمل میکنند فیراز موادی که راجع بصرفه جوئی است که ماده نه و ده و یا یازده که بمداول آنها هیچ عمل نکرده است فقط موادی که بهتر میتوانست مالیة دولت را تفریط کند عمل نموده پس می گوئیم تقصیر هم با کفیل خزانه داری است وهم با وزیر مالیة است چرا تقصیر با کفیل خزانه داری است؟ زیرا که يك ملتی که قانون اساسی مملکت خودش را آنقدر محترم می شمرد چه طور میشود که عضو یکی از ادارات همان ملت اینقدر نخواهد بفهمد که قانون اساسی يك مملکتی قانون اساسی يك ملتی محترم است و گمان میکنم که در اینجا يك عمل فهمیده و عمدی شده باشد حالا می فرمایند بنده تند میروم این ترتیب که عرض میکنم راجع بقانون اساسی مملکت است هیچوجه منالوجه راجع بقوانین دیگر نیست (تا بتوانیم ساکت باشیم بنده عرض میکنم تقصیر با وزیر مالیة هم هست زیرا همانطور که در مقابل اغلب تصمیمات دولتی نتوانست که رشته خود را از صندلی وزارت قطع کند بهمان دلیل بنده عرض میکنم تقصیر با وزیر مالیة هم بوده است که اغفال شده است)
بنده بنام ملت و برای حفظ احترامات قانون اساسی مملکت ایران عرض میکنم این معامله باید ملتی شود و از مقام محترم ریاست مجلس هم موافقت فرمای خود تقاضا میکنم که تقاضای بنده را بوزارت مالیة اخطار کنند و در خاتمه عرض میکنم که مقصودم از این پیشنهاد مدافعه از قانون اساسی بوده است و الاخطای خزانه داری منحصر بهمین فروش قراولخانهها نبوده هر کس میخواهد ببیند خوب است مقالاتی که در روز و امروز در جراید نوشته شده است مخصوصاً مقاله امروز جریده شوری و فوق العاده دیروز ایران امروز را رجوع فرمائید
رئیس - باین پیشنهاد مخالفی هست؟ (گفتند خیر) همینطور بوزارت مالیة نوشته خواهد شد خبرداران هم اهلان مملکت هستند و قانون اساسی خود را خوب میشناسند و باید بدانند که چون قانونی ندارد لغو خواهد شد آقایان در دستور کار دیگری ندارند جلسه را محول میکنیم بروز شنبه دو ساعت بغروب مانده چهار نفر هم باید به فرعه معین بفرمایند که در تعیین آن دو کمیسیون نظارت داشته باشند دوتفر برای کمیسیونی که حضور مبارک اعلیحضرت همایونی شرفیاب میشوند دوتفر هم برای استخراج آراء کمیسیون هفت نفری برای رسیدگی بحساب

خزانه‌داری (آقای سلیمان میرزا استقراغ نموده و آقایان مفصله ذیل بحکم قرعه معین شدند)
محمد هاشم میرزا - سردار معتمد - صدر الممالک - حاج سهراب الملک
رئیس - آقایان شریف نخواهند برد تا بعد از اینکه این کمیسیون ها معین شوند مجلس تقریباً سه ربع ساعت قبل از غروب ختم شد .

جلسه ۱۰

صورت مشروح مجلس روز شنبه
بیست و هشتم شهر ربیع الاول

۱۳۲۳

مجلس تقریباً یک ساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مومن الملک تشکیل و صورت مجلس روز ۳ شنبه ۲۴ قرائت شد

رئیس - در صورت مجلس مخالفی هست؟
آقا سید فاضل - در خصوص کمیسیون هفت نفری برای رسیدگی بحساب خزانه‌داری رأی گرفته نشد

رئیس - نوشته شده است رأی گرفته شد
آقا سید فاضل - چون نوشته شده است پیشنهاد کردند چون مخالفی نبود قرار شد انتخاب شود معنای انتخاب شود یعنی تصویب شد
رئیس - صورت مجلس شرح ما وقع را مینویسد همانطوریکه گفته شده در صورت مجلس نوشته شده است اگر اصل مطلب فلت بوده است همان روز باید بفرمائید

آقا سید فاضل - پس تصویب نشده
رئیس - بسته بنظر مجلس است دیگر مخالفی نیست (اظهاری نشد)
(صورت مجلس تصویب شد)

رئیس - چند روز قبل موافق رأی که اینجا داده شده و بهیچتی که معین فرمودند حضور مبارک اعلیحضرت همایونی شرفیات شدیم و مضرات بحران کابینه را که ما حوققه برض رساندیم عرض شد که در این مدت ۳ سال که مجلس وجود نداشته مملکت محتاج باصلاحات زیادی است البته اعلیحضرت همایونی بهتر از همه میدانند که در بند و افتتاح مجلس بحران کابینه وزراء چه خطراتی برای مملکت دارد مجلس شورای ملی میدانند اصلاحات ممکن نیست مگر اینکه مجلس و دولت هر دو دست بهم داده و بمساعدت یکدیگر کار کنند و نظر باینکه مجلس شورای ملی اعتماد تامی به آقای مستوفی الممالک دارد و میدانند مقام سلطنت عظمی هم همین اعتماد را دارند از ذات مقدس ملو کانه استدها می کنند که تا کیدی بفرمایند هر چه زود تر آقای مستوفی الممالک کابینه خود را تشکیل و بمجلس معرفی نمایند و اصلاحاتی را که برای مملکت لازم میدانند بمجلس پیشنهاد کنند که مجلس مشغول کار شود و ضمناً عرض شد که مجلس نباید بیکار بماند گفته میشود و حقیقتاً گفته میشود که مجلس خود نیز نباید کار بکند یعنی در امور مملکتی اولیاء امور که تجربیاتی دارند باید هادی مجلس شوند یعنی اصلاحاتی که لازم است بنظر مجلس برسانند و اگر بحران خیلی امتداد پیدا کند مجلس هم به واسطه اینکه مردم خیلی توقعات دارند مجبور میشود خودش برای خودش کار پیدا کند و اینهم البته مضرات زیادی دارد اگر مجلس بخواهد

خودش کار پیدا کند در واقع مثل اینست که امور قوه مجریه بدست قوه مقننه افتاده باشد در جواب فرمودند که از بحران کابینه و از خطرات آن بخوبی آگاه هستند و میدانند چه نتایجی دارد خیلی اظهار مسرت فرمودند که مجلس هم همان نظریه را که ذات اقدس ملو کانه نسبت با آقای مستوفی الممالک دارند دارد و وند فرمودند همین سه چهار روزه کابینه وزراء تشکیل و بمجلس معرفی خواهند شد این بود راپورت هیئتی که آنروز معین فرمودید و بحضور اعلیحضرت همایونی مشرف شدند .

مستوفی الممالک - خیلی متأسفم از این که امروز نتوانستم رفع انتظار آقایان نمایندگان محترم را در معرفی وزراء بنمایم انشاءالله برای روز سه شنبه هیئت وزراء بمجلس معرفی خواهند شد و از آنجائیکه آقایان نمایندگان مشکلات تشکیل کابینه را بخوبی میدانند امیدوارم بنده را معذور بدانند از اینکه معرفی کابینه تاکنون بتأخیر افتاده است باره لوایح هم راجع بترتیبات مالیه و بعضی عایدات جدیده تهیه شده و آنهم در روز معرفی هیئت وزراء بمجلس تقدیم خواهد شد .

رئیس - آقای مستوفی الممالک واقماً در هر موقع برای همه گونه خدمات و فداکاری حاضر بوده و بهیچوجه خود داری نداشته اند حالا هم که قبول فرمودند کابینه را تشکیل نمایند امیدواریم همانطوریکه وعده فرمودند کابینه خود را تا روز ۳ شنبه تعیین و بمجلس معرفی نمایند

حاج شیخ اسدالله - بنده خیلی خوشوقتم از اینکه امروز آقای مستوفی الممالک رئیس الوزراء بمجلس تشریف آورده و مژده بشارت این مطلب را بمانده اند که روز سه شنبه کابینه خودشان را بمجلس معرفی فرمایند اگر چه بعد از فرمایشات آقای رئیس مناسب نبود که بنده در این موضوع عرض بنمایم ولیکن همین نکته را حضور آقای رئیس الوزراء عرض میکنم اینکه می فرمایند و کلاه اشکالات تشکیل کابینه را میدانند باینجهه آقای رئیس الوزراء معذور خواهند بود این مطلب را تصدیق مینمائیم ولی آقای رئیس الوزراء هم باید تصدیق فرمایند که تأخیر تشکیل کابینه چقدر سوء اثر دارد الان دو ماه متجاوز است که مجلس افتتاح شده و هر روز اول روزی است که آقای رئیس الوزراء بمجلس تشریف می آورند و وعده میدهند که کابینه وزرائی معرفی خواهند فرمود بعد از آن حسن ظنی که اعلیحضرت شهرباری نسبت با آقای رئیس الوزراء اظهار فرموده اند و بعد از آن اظهار اطمینانی که مجلس شورای ملی قبل از آنکه آقای رئیس الوزراء بمجلس تشریف بیاورند و وزرائی معرفی کرده باشند بایشان نموده است و بعد از آن حسن ظن و اظهار اعتمادی که عموم ملت نسبت با آقای رئیس الوزراء از این حسن نیت و حسن انتخاب ایشان کرده و تجدید می نمایند معایب این بود که آقای رئیس الوزراء چند روز قبل بمجلس تشریف بیاورند این فرمایش را فرموده باشند و وعده معرفی کابینه خودشان را در یک هفته یاد و هفته بعد بماندهند خیلی مامتشکر میشدیم و حالا استدها میکنم که روز سه شنبه بطوریکه وعده فرموده اند بوعده خود وفا بفرمایند که مجلس بیشتر از این در واقع در حکم تعطیل نباشد .

رئیس - جزو دستور امروز راپورت شعبه سوم راجع بنمایندگان کردستان بود که قرائت شد و امروز باید رأی گرفته شود .

سردار سهراب - در باب راپورت نمایندگان کردستان بعضی انکشافات تازه برای شعبه شده است و بنده که مخبر شعبه هستم تقاضا میکنم راپورت شعبه را پس بگیرم و یک نظر قطعی شعبه برای این راپورت اتخاذ نموده و بمجلس تقدیم شود خاطر آقایان محترم مسبوق است که شعبه یک نظر قطعی برای اینکار اتخاذ نکرده بود و باینجهه تقاضا میکنم که این راپورت بشعبه عودت داده شود و امیدوارم اینده که بمجلس برمی گردد در شعبه یک نظر قطعی گرفته شود و باهمان نظر بمجلس تقدیم شود .

حاج شیخ اسدالله - بنده حقیقتاً از این راپورتها که بمجلس می آید خیلی تعجب می کنم بعد از آن فرمایشات و آن تا کیداتی که آنروز آقای رئیس در خصوص راپورتهای شعب در مجلس علنی فرمودند که راپورت شعب را هر چه زودتر بمجلس بدهند باز می بینیم بعد از دو ماه یک راپورتی از یک شعبه میرسد و در آن هم هیچ اظهار رأی نمی کنند در مجلس خوانده می شود و در آن خصوص اظهار مخالفت می شود و مو کول بجلسه بعد می شود در جلسه بعد که مجلس بمخواهد رأی بگیرد و یک خاتمه باینکار بدهد مخبر شعبه تقاضا میکند و راپورت را پس بگیرد بنده گمان میکنم که آقای مخبر هر چه تحقیقات داشته اند در مدت این دو ماه می توانستند بکنند کرده اند استدها میکنم این راپورت را پس بگیرند که امروز در مجلس در این خصوص رأی داده شود و یک خاتمه باینکار بدهد .

سردار سهراب - بنده این تقاضای را که کردم از طرف خودم نبود از طرف شعبه بود و شعبه خواسته است این راپورت بشعبه برگردد و رسیدگی شده یک نظر قطعی اتخاذ نموده دوباره بمجلس پیشنهاد نماید .

حاج شیخ اسدالله - بنده ثانیاً عرض میکنم شعبه در ظرف این دو ماه تحقیقاتی که باید کرده باشد نموده و اگر یک نظریات جدیدی برای او پیدا شده آنها مطلب مشکلی نیست بنده عقیده ام اینست همان نظر را در مجلس اظهار کنند و در مجلس مطرح شود و باین مطلب خاتمه داده شود و بنده حس میکنم بعد از اینکه این راپورت بشعبه برگشت شاید باز دو ماه طول بکشد و بمجلس نیاید .

سردار سهراب - همینطور که می گویند این راپورت مدتی است در شعبه مطرح مذاکره بود و ممکن است بعضی اسناد که در خارج بوده در این ایام اخیر بشعبه رسیده باشد یعنی بعضی اسنادی باشد که در ظرف دیروز و پریروز رسیده باشد و شعبه لازم بدانند در آن اسناد یک تجدید نظری نموده پس از آن راپورت خود را بمجلس تقدیم نمایند و آقای حاج شیخ اسدالله هم ممکن بود خودشان بشعبه تشریف بیاورند تحقیقات را که لازم میدانند کرده و اسناد را ملاحظه بفرمایند و بعد این اظهارات را نموده و مخالفت بفرمایند .

رئیس - در این باب رأی میگیریم - آقایانی که تصویب مینمایند که این راپورت بشعبه برگردد قیام نمایند (همه کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد ۲۴ نفر قیام کرده اند